

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

8

1911

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τοῦ Ῥήγα. Τὸ πρῶτον ἐν τῷ περιοδικῷ Ἐθνικῇ ἀγωγῇ (Ἔτ. Α', 1898, σ. 129 κ. ἑ.) καὶ ἔπειτα ἐν ταῖς ἑμαῖς Μικταῖς σελίδι (σ. 624 κ. ἑ.) περιέγραψα διὰ μακρῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Ῥήγα ἐκ δακτυλιολίθου τοῦ ἐν Βιέννῃ μουσείου ἐν μεγάλῃ μεγεθύνσει ἐκδοθεῖσαν τῷ 1797 εἰκόνα Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Ἡ εἰκὼν αὕτη ὑπῆρξε μία τῶν δημοσιεύσεων ἰκείνων, δι' ἧν ὁ πρωτομάρτυς ἐσκόπει τὴν διέγερσιν τῶν δουλευόντων Ἑλλήνων. Ἐξετυπώθησαν δὲ τῆς εἰκόνης ταύτης, καθ' ἣ μανθάνομεν ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ἀνακρίσεως, ἀντίτυπα χίλια διακόσια, ἧν τινα μὲν διενεμήθησαν δωρεὰν εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς παρεπιδημοῦντας ἐν Βιέννῃ καθ' ὃν χρόνον ὁ Ῥήγας τὴν πόλιν ἰκείνην εἶχε κέντρον τῶν διεγερτικῶν τοῦ γένους δημοσιεύσεων αὐτοῦ, τινα δὲ παρεδόθησαν εἰς πώλησιν ἀντὶ τῆς εὐτελοῦς τιμῆς εἰκοσι κρεῦτσαρίων, ἀντιστοιχοῦντων πρὸς πενήκοντα περίπου λεπτά, χάριν εὐρείας διαδόσεως. Ἴδε Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ῥήγα Βελεστινῆ... ἐκ τῶν ἐν Βιέννῃ ἀρχείων ἐξαχθέντα καὶ δημοσιευθέντα ὑπὸ Αἰμιλίου Λεγρὰνδ μετὰ μεταφράσεως ἑλληνικῆς ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. Ἀθήνησι. 1891 σ. 63. — Σπυρ. Π. Λάμπρου Ἀποκαλύψεις περὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ῥήγα. Ἐν Ἀθήναις 1892 σ. 31.

Τῆς εἰκόνης ταύτης ἐν καὶ μόνον ἐγίνωσκον μέχρι τινὸς ἀντίτυπον, ἰκείνο ὅπερ ἰδὼν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1896 ἐν Καλάμαις παρὰ τῷ κ. Δ. Πόταρῃ, ἀνῆκον εἰς τὸν ἐν Μεσσήνῃ (Νησίῳ) δικηγόρον κ. Νικήταν Στρατηγόπουλον, περιέγραψα διὰ μακρῶν ἐνθ' ἀνωτέρω. Ἀλλὰ μετ' ἰκείνον τὸν χρόνον εὐρον παραδόξως δεύτερον ἀντίτυπον τῆς αὐτῆς εἰκόνης ἐκεῖ ὅπου ἤκιστα προσεδόκων αὐτὸ, ἦτοι ἐν αὐτῇ τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. Καὶ τοῦτο διότι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντίτυπον τῆς εἰκόνης ἐλάμβανε συνασταχωμένον μετὰ τῆς ζακυνθιακῆς ἡφμερίδος Ἡ Φωνὴ τοῦ Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1859, ἣτις ἔπειτα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862 ἐπεγράφετο Φωνὴ τοῦ Ἰουνίου καὶ Ῥήγας. Τὴν ἡφμερίδα

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΤΟΥ ΡΗΓΑ

Ε.Υ.Δ. ΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ταύτην παραλαβών ἐκ τῆς πατρικῆς βιβλιοθήκης εἶχον ἀποκειμένην παρ' ἐμοὶ χρηστον ἐπὶ χρόνον μακρὸν ὅτε δὲ τὸ πρῶτον ἐδεῖσαι νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὴν νύτῳχασ νὰ εὐρω ἐν αὐτῇ δίκην ἄλλου ἐρμαιοῦ τὸ δεύτερον νῦν γινωσκόμενον ἀντίτυπον τῆς εἰκόνας τοῦ Ῥήγα. ὅπερ ἢ ὁ ἐμὸς πατήρ ἢ ἄλλος τις Ἰσως, παρ' οὗ εἶχε προμηθευθῆ τὴν εἰρημένην ἐφημερίδα, εἶχε φροντίσει νὰ συνδέσῃ μετ' αὐτῆς, ἅτε φερούσης τὸ ὄνομα τοῦ πρωτομάρτυρος.

Τῆς εἰκόνας ταύτης πανομοιότυπον ἐν σμικρύνσει δημοσιεύω ἐνταῦθα ἐν παρενθέτῳ πίνακι, παραπέμπων εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτῆς ἣν ἐδημοσίευσα κατὰ τάνωτέρω εἰρημένα ἐν τῷ Ἐθνικῇ ἀγωγῇ καὶ ἐν ταῖς ἐμαῖς Μικταῖς πελίσσι. Τὸ δὲ πρωτότυπον ἰδώρησα εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ ἰθνολογικὴν ἱταιρείαν.

— **Δικέφαλος ἀετός.** Παραστάσεις δικεφάλου ἀετοῦ δύναται νὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης, πλὴν τῶν ἐν τῷ Νέῳ Ἐλληνομνήμονι Τόμ. 5' σ. 466 κ. ἑ., Ζ' σ. 338 κ. ἑ. ἀναγεγραμμένων, ἐν Μυστρά ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ κ. Γαβριὴλ *Millet* *Monuments byzantins de Mistra*. Ἐν Παρισίσις. 1910 ἐν Πίν. 20, 4. 47, 6. 56, 8. 60, 24.

Ὁ δὲ μαθητὴς μου καὶ νῦν ἐν Ἀκρίση σχολάρχης κ. Ν. Γεωργάρας ἐπέστειλέ μοι τάδε:

«Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ καταλόγου τῶν παραδειγμάτων τῆς ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας χρήσεως τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ (Νέου Ἐλληνομνήμονος Τόμ. 5' σ. 466 κ. ἑ. καὶ Ζ' σ. 338 κ. ἑ.) γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι καὶ ἐν Σκοπέλῳ ἀπαντᾶται ὁ δικέφαλος ἀετός· πρῶτον ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῶ τῆς Χριστοῦ Γεννήτειος εὐθὺς πρὸ τῆς ἱερᾶς πύλης ἐπὶ ἐπιτυμβίου πλακὸς μαρμαρίνης, κάτωθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχει τάφος, ἐνθα κατὰ τὴν παράδοσιν ἔθαπτον τοὺς ἐπισκόπους τῆς νήσου, καὶ δεύτερον ἐν τῷ δαπέδῳ τῆς ἡμίσειαν ὥραν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπεχούσης μονῆς τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ τετραγωνικῆς πλακὸς μαρμαρίνης ὑπὸ τὸν τροῦλλον μετ' ἐγγεγλυμμένης τῆς χρονολογίας 17-84 καὶ τῶν γραμμάτων ΧΡ - ΜΛ εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς πλακὸς ».

— **Δύο Ἰβυζαντινοὶ ζωγράφοι.** Εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως Ἑλληνικὰς ζωγράφους, περὶ ὧν ἴδε Νέου Ἐλληνομνήμονος Τόμ. Ε' σ. 210 κ. ἑ., 5' σ. 270 κ. ἑ., σ. 485, Τόμ. Ζ' σ. 487, προσθετοὶ καὶ οἱ ἐξῆς δύο· α') ὁ Εὐλάλιος, ψηφιδογράφος τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου κτισθείσης

ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐν Μονάχῳ καθηγητοῦ κ. Heisenberg ἐκδοθεῖσαν ἐξ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος ἔμμετρον τοῦ ναοῦ ἐκείνου περιγραφὴν τοῦ Νικολάου Μισσαρίτου ὁ ζωγράφος εἶχεν ἐγγράψει καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ εἰκόνα ἐν τινι τῶν ψηφοθημάτων. Καὶ δὲν μνημονεύει μὲν ὁ ποιητὴς τοῦ ὀνόματος τοῦ ζωγράφου ἐκείνου, ἀλλ' ὁ βιβλιογράφος τοῦ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος ἐν τινι δυσαναγνώστῳ σχολίῳ διέσωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅπερ ἀναννωστέον Εὐλάλιος κατὰ τὸν κ. Heisenberg (Grabeskirche und Apostelkirche Ἐν Λειψία. 1908. Πρβλ. N Festa) ἐν τῇ Cultura Ἑτ. XXX, 1911, σ. 690)· ἑ') ὁ Ἀργυρός. Εἰς τοῦτον ἀπευθύνεται ἡ ρκεῖ ἐπιστολὴ τῆς ὑπὸ τοῦ Krumbacher ἐν τῇ Geschichte der Byzantinischen Litteratur σ. 485 (Ἑλλ. μεταφρ. Σωτηριάδου Τόμ. Γ' σ. 154) κληθείσης Φλωρεντιακῆς συλλογῆς ἐπιστολῶν (Florentiner Briefsammlung) ἀωνύμου συγγραφείως ζήσαντος τὸ πρῶτον ἡμῖς ἢ τὸ δεύτερον τρίτον τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος τῆς περιλαμβανομένης ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ κώδικι San Marco 356 καὶ κατ' ἀντίγραφον ἐξ αὐτοῦ ἐν τῷ Μοναχείῳ 198. Καὶ ὁ μὲν Hardt (Catalogus codicum manuscriptorum bibliothecae regiae Bavaricae Τόμ. Β' σ. 302) περιλαμβάνει καὶ τὸν Ἀργυρὸν ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν εἰς οὗς ἀπευθύνθησαν αἱ ἐπιστολαί, ἢ δ' ἐπιστολὴ ὅλη ἔχει ἐν τῷ εἰρημένῳ Μοναχείῳ κώδικι (φ. 382^a) ὡδε·

Τῷ ζωγράφῳ Ἀργυρῷ.

Κινάβαρι μὲν παρὰ σοί, παρ' ἐμοὶ δὲ τὸ λαβεῖν παρὰ σοῦ, σοῦ δὲ τὸ ῥᾶστα δοῦναι μετὰ ῥαστόνης λογίζομαι. Δίδου τοιγαροῦν, ὑπουργῶν μοι τῇ χρεΐα κατὰ τὴν δύναμιν.

— Τὸ ὄνομα τῶν μονῶν Καρακάλλου ἢ Καρακαλαῖ. Μία τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους φέρει τὸ ὄνομα Καρακάλλου, ἢ δὲ παράδοσις τῶν μοναχῶν σχετίζει τὸ ὄνομα τοῦτο πρὸς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης Καρακάλλου, πρὸς ὃν βεβαίως οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν. Ἐχομεν δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀργολίδι ἐντός κοιλάδος παρὰ τὸ ὄρος Ἀραχναῖον μονὴν ἐπωνομούμενην τοῦ Καρακαλαῖ. Ἐφερε δὲ αὕτη καὶ τὸ ἐπώνυμον Σεροκαστέλλι (Μ. Λαμπρινίδου Ἡ Ναυπλία. Ἐν Ἀθήναις. 1898 σ. 56 ἐν σημ.— Ἴδε καὶ τὸ περὶ αὐτῆς σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Γαβριήλ Δ' κατ' Ἀπρίλιον 1782 ἐν τῇ Παρισιακῇ συλλογῇ σιγίλλίων ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Γ'

σ. 394. Πρβλ. τὴν ἔκδοσιν τούτου ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ Τόμ. Θ' σ. 350 κ. i.). Περὶ ταύτης τῆς οὐ μακρὰν τοῦ Ναυπλίου μονῆς λέγει ὁ κ. Λαμπρινίδης ἐνθ' ἀν. τὰδε· αἱ ἐπωνυμία Καρακαλά, ἣν ἤδη ἡ Μονὴ φέρει, προήλθε πιθανῶς ἐκ παραφθορᾶς τῆς τουρκικῆς λέξεως Κουρουκαλά, ταύτοσήμου πρὸς τὸ Ξηροκαστέλλι. Νομίζω, ὅτι ἀμφοτέρων τῶν μονῶν τούτων τὸ ὄνομα, ὅπως ὄν, ὡς εἰκός, ξένον πρὸς τὸν Ῥωμαῖον αὐτοκράτορα, δὲν εἶνε ἀσχετον πρὸς τὸ οἰκογενειακὸν ἐπωνυμιον τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Ε' (1748-51), ὅστις ἦτο Καρακάλος τὸ γένος (Ἴδε Γεδεῶν Πατριαρχικαὶ πίνακες σ. 641), Καὶ δὲν ἦτο μὲν βεβαίως ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος κτίστης τῶν μονῶν ἐκείνων, οὐσῶν πολὺ ἀρχαιοτέρων, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐπωνομάσθησαν αἱ μοναὶ αὗται ἐξ αὐτοῦ ἕνεκεν οἰωνδῆποτε εὐεργεσιῶν, ἃς μόνον εἰδικωτέρα μελέτη τῶν κατὰ τὰς μονὰς ταύτας θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ διαφωτίσῃ. Ὅπωςδῆποτε δὲν μοι φαίνεται τυχαία ἡ σύμπτωσις, ὅτι ὁ πατριάρχης Καρακάλος κατήγετο μὲν ἐκ Ναυπλίου, ἀπέθανε δ' ἐν Ἀγίῳ ὄρει, ὅπου ἠσύχασεν ἐν τῇ σκῆτῃ τῆς Ἁγίας Ἄννης μετὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ πατριαρχίαν (1752-57).

— Ἡ παρειακὴ συλλογὴ σιγιλλίων. Ὁ κ. Σωκράτης Κουγιάς ἐπέστειλέ μοι τὰ ἐξῆς· «Ἐν τῇ ἀνακοινώσει μου περὶ τῆς παρειακῆς συλλογῆς τῶν πατριαρχικῶν σιγιλλίων (Ν. Ἑλλην. τ. Ζ' σελ. 344 κ. i.), καὶ δὴ ὡς πρὸς τὸ ἐν αὐτῇ ἀναφερόμενον ἔγγραφο 94 τῆς συλλογῆς, παρειαίφρησεν ἀνακρίβεια, τὴν ὁποίαν σπεύδω νὰ ἐπανορθώσω εὐχαριστῶν τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἑθν. Βιβλιοθήκης κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, ὑποδείξαντά μοι ταύτην καὶ θέσαντα εἰς τὴν διάθεσίν μου φωτογραφίαν τοῦ ἔγγραφου ληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ Παρισίων.

Τὸ μοναστήριον τῶν Ἁγίων Ταξιαρχῶν καλούμενον «τοῦ Βελιδίου» εἰς ὃ ἀφορᾷ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο, δὲν εἶναι ἐν Αἰγίῳ, ὡς κακῶς ἐσημείωσα (Ν. Ἑλλ. τ. Ζ' σ. 345) ἀλλ' ἐν Κύθνῳ (Ἴδε Ἀντ. Βάλληνδα Κυθνιακὰ σ. 39). Αἱ δὲ ὑπὸ τὸ ἔγγραφο μονοκονδυλιακαὶ ὑπογραφαὶ τῶν ἐξάρχων ἀναγνωσθήτωσαν εὐ Παροναξίας Νεόφυτος, ὁ Σαντορίνης Γαβριήλ, ὁ Τζίας καὶ Θερμίων Σωφρόνιος(;). Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ἐπιτραπήτω μοι ἡ δημοσίευσις ὀλοκλήρου τοῦ ἔγγραφου, εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ κ. Καμπούρογλου παραχωρηθέντος.

«Τὰ ἱερὰ σκιστή καὶ ἄμφια τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Ταξιάρχου καλουμένου βελιδίου.

1 ἓνα σταυρουδάκι μικρὸν μετ' ὀλίγων τίμιον ξύλον· 1 ἓνας ἕτερος σταυρὸς ἀσημένιος τοῦ ἀγιασμοῦ· 3 τρία κομματάκια ἅγια λειψανα, μέρος τοῦ ἁγίου χαρκαλαμπους, τοῦ ἁγίου ἰακώβου καὶ τῆς ἁγίας βασιλίσσης· 1 ἓνα κομματάκι ἀπὸ τὴν κάραν τοῦ ἁγίου σωφρονίου τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς χεῖρας τοῦ ὁ ἁγίου τζίας (δι' ὑστέρας προσθήκης) ἰδόθη τῷ ἡγουμένῳ ἐμπροσθεν ἡμῶν τῶν ἐξάρχων· 1 ἓνα φελόνι ἀτλαζίνιον παλαιόν· 1 ἓνα τακίμι ἱερὰ πανίτικα (;)· 1 ἓνα διακοπότηραν ἀσημένιον μετ' το τακίμι του ὅλον· 3 τρεῖς κασέλαις, ἓνα κασονάκι· 1 τακίμι βιβλία τῆς ἀκολουθίας ὁλόκληρον· 2 δύο στρώματα· 3 τρία παπλώματα· 2 μαξιλάρια· 2 δύο κιλίμια· 1 ἓνα καζάνι τῆς ῥακῆς μετ' το τακίμι του· 16 κομματάκια μπακιρικόν· 4 τέσσαρα ξυλοβούτζια· 15 κούρۇπια μικρὰ μεγάλα· 1 ἓνα λεγενοἰμπρικον, καὶ ἄλλα τακίμια χαρτζίσια (;) τῆς κουζίνας καὶ τραπεζίων· ταῦτα πάντα εἰσὶν τὰ τοῦ μοναστηρίου κινητὰ ἀφιερῶματα παλαιά.

ὁ εἰγουμενος τοῦ μοναστοιριου του βαιλοιδοιου βαιβαιόνο

== Οἰκονόμος Θερμίων καὶ ἐπίτροπος τοῦ ἀρχιερέως βαιβεόνω ~

== χωρεπίσκοπος Θερμίων· «Γιανούλης γαιτάνης. = Πρωτεύδικος Θερμίων· μονόλης κεφαλῆς (;) = ἀντονάκης καὶ ἐπίτροπος. Ὁ Παροναξίας Νεόφυτος καὶ ἐξάρχος πατριαρχικὸς ὑποβεβαιοῖ. Ὁ Σαντορίνης Γαβριήλ ἐξάρχος πατριαρχικὸς ὑποβεβαιοῖ. ~ Ὁ Τζίας καὶ Θερμίων Σωφρόνιος (;) ὑποβεβαιοῖ. = Ὁ τοῦ ἁγίου Παροναξίας πρωτοσύγγελος μεθόδιος γέγραφα. » Τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'. ἀπάντησιν τοῦ μοναστηρίου, ἦν συνοδεύει ὁ ἀνωτέρω κατάλογος, ὑπογράφουσιν οἱ ἐξῆς: Ὁ καθηγούμενος τῆς ἱερᾶς καὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς τῶν παμμεγίστων Ταξιάρχων [Γρη]γόριος ἱερομόναχος ὑπέγραψα. Ὁ προηγούμενος μελίτιος ὑπέγραψα· ὁ προηγούμενος Συμειῶν ὑπέγραψα· ὁ προηγούμενος φιλόθεος ὑπέγραψα· Διονύσιος ἱερομόναχος ὑπέγραψα· γεράσιμος ἱερομόναχος ὑπέγραψα. »

Τούτων αἱ πλείσται, ἂν μὴ ὅλαι αἱ ὑπογραφαὶ ἐγράφησαν, ὡς φαίνεται, χεῖρὶ τοῦ γραμματέως.»

— Παρατηρήσεις εἰς τὰς ἐνθυμήσεις. — Ὁ ἐν Σωζοπόλει κ. Κωνσταντίνος Δ. Παπαϊωαννίδης ἐπέστειλὲ μοι τῇ 15 Μαΐου 1911 τάδε·

α' Ἐκ τῶν ἐν σελ. 307-312 τοῦ Ζ' τόμου τοῦ Ν. Ἑλληνομνήμονος διατυπωθεισῶν παρ' ὑμῶν ἐπὶ τῶν χρονικῶν σημειωμάτων ἀποριῶν ἀρῶμενος τὸ θάρος, ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν ὑμετέραν κρίσιν τὸ κατωτέρω πόρισμα μικρᾶς μελέτης, ὡς ἐλαχίστην συμβολὴν πρὸς λύσιν ἐνίων ἐκ τῶν ὑμετέρων ἀπορημάτων.

Ἄριθ. 97. στ. 26 μισρίζιν οργαν, ἀνάγνωθι: μοιράζειν ῥογαν= ἀμοιβὴν, δούλειψη.

«Δὸς με, κερὰ μ', δὴ ῥογα μου, δὸς με δὴ δούλειψή μου» (Δημ. ἄγρια Σωζοπόλειως, Λαογρ. τ. Α'. σελ. 641, ἀριθ. ΞΕ'. Χωριστοῦ τεύχ. σ. 57.).

Αὐτόθι στ. 28 λεοτρούς ἀνάγνωθι: λουτρούς, διότι γνωστὸν εἶνε ὅτι ὁ Σουλεϊμάν ἐν Προύσῃ ἐτι ὦν κατέτριβεν, ὡς ὁ πατήρ, τὸν χρόνον ἐν λουτροῖς καὶ συμποσίοις.

Ἄριθ. 98 στιχ 3. Ἡ συμπλήρωσις αὐτόθι διὰ τοῦ Σουλεϊμάν, νομιζῶ ὅτι εἶνε ἀσφαλῆς, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ ἕτερος τῶν ἀδελφῶν, ὁ Μουσαῆς, ἀπαντᾶται καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μωσῆς, τὸ δὲ σημείωμα τοῦτο ἔρχεται οἷονεὶ συμπλήρωμα τοῦ προηγουμένου.

Ἄριθ. 115 στ. 11. Ἐγγερία., Ἐὰν ὁ ἐν τῷ σημειώματι τούτῳ ἀναφερόμενος Μισιέρ Γαβριήλ Μπαρμπαρίγος ἦν στρατιωτικὸς τις ἀρχων ἐν Μισῶν-ῃ, καστελλάνος τις ἢ φρούραρχος κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ἐγένετο ἐπίσκεψις τις τοῦ βασιλείως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ λέξις ἴσως προέρχεται ἐκ τῆς Σλαυικῆς «λάγγερ¹» σημαίνουσης στρατοῦ καταύλισμα.

Ἄριθ. 266. στ. 6. Σάϊκα. Ἡ λέξις αὕτη ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ πλοιαρίου ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῷ κατωτέρῳ ἐπισυναπτομένῳ χρονικῷ σημειώματι, μοὶ φαίνεται ὁμως μᾶλλον Σλαυικῆς ἢ Τουρκικῆς προελεύσεως, εἶνε δ' ἐν χρήσει ἐτι νῦν καὶ πρὸς τοῖς Βουλγάροις ἐν τῇ σημασίᾳ ομάδος, συμμορίας κακοποιῶν, ὅπως τοῦτ' αὐτὸ ἐσήμαινεν ἄλλοτε ἐν Ἑλλάδι ἡ λέξις ἀφοῦστερς.

Παραδεχόμενοι λοιπὸν ὡς κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως σάϊκα τὴν κακοποιὸν συμμορίαν, οἷα ἦτο καὶ ἡ τῶν πειρατῶν, ἔχομεν κατ'

¹ Περὶ ἀποβολῆς τοῦ ἀρκτικού λ ἴδε τὰ Περὶ Φαρασιωτικοῦ, Κυπριακοῦ καὶ Τσακωνικοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἐν Περιοδικῷ Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως τ. ΙΘ'. σελ. 157 κ. ἰ. Καὶ περὶ ἀφομοιώσεως φωνηέντων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τροπικῇ αὐτῶν ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς βλ. Γ. Χατζιδάκι «Γλωσσικὰ ζητήματα» τ. ΙΓ'. Ἀθῆναι, σελ. 228 κ. ἰε. καὶ Περιοδικόν Ἑλλ. Φιλ. Συλλ. Κωνσταντινουπόλεως τ. Η'. σελ. 448.

ἀναλογίαν τῶν φουστῶν τὴν ἰδίαν λέξιν ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτῆς σημασίᾳ, ἥτοι τῆς τοῦ πλοκαρίου, ἐρ' οὐ ἐπέθηκεν αὐτῇ. Ἡ Σλαυικὴ μᾶλλον ἢ Τουρκικὴ προέλευσις τῆς λέξεως ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι μόνον τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης οἱ Μωαμεθανοὶ μεταχειρίζονται τὴν λέξιν σάϊκα ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς ληττοσυμμορίας, παραλαβόντες βεβαίως τὴν λέξιν παρὰ τῶν συνοίκων Σλαύων.

Ἄριθ. 273 στ. 5. Κηροῦρα. Ἐάν ἡ ἐν σελ. 309 ἐν τῷ λεξιλογίῳ τοῦ Ζ. τοῦμ. τοῦ Ν. Ἑλληνομνημονος σημειωθείσα ἱρμηνεία τῆς λέξεως ἀντικατασταθῆ διὰ τῆς τῆς κισσῆρεως, ἐξ οὗ ἀναμφιβόλως καὶ ἡ ἐν τῷ χρονικῷ σημειώματι λέξις κηροῦρα, δὲν εὐοδοῦται κάλλιον ἢ ἱεροῦρα; Ἄλλως δὲ τοῦτ' αὐτὸ σχεδὸν βλέπομεν συμβαῖνον ἐν Θήρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ὡς τοῦτο περιγραφικώτατα μᾶς παραδίδει ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος.

«Οἶον δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους περὶ τὰς νήσους τῆς τε Θήρας καὶ Θηρασίας καλουμένας συμβέβηκεν, αἱ πρὸς τῷ Κρητικῷ πελάγει κείνται, παραδραμεῖν οὐκ ἄξιον. Θέρους ὥρας ἐνεστηκυίας συνηνέχθη τὸν θαλάττιον βυθὸν πλείστον ὅτι καπνώδη ἀτμὸν ἐξερευγέσθαι, ἐξ οὗ ἐπὶ πολὺ πυκνουμένου τοῦ αἵρος πῦρ ἐξαφθῆναι, καὶ μετὰ τὸ πῦρ λίθους κισσηρώδεις διεκβρασθῆναι εἰς πλῆθος μέγιστον, ὥστε εἰς εἶδος νήσου τοὺς λίθους συστῆναι, ἐνωθῆναι τε τὴν γῆν τῇ Ἱερᾷ καλουμένῃ νήσῳ, ἣν δὴ καὶ αὐτὴν φασὶ τῷ ὁμοίῳ τρόπῳ τοῦ βυθίου ἀναδοθῆναι χώρου, καθάπερ καὶ τὰς ῥηθείσας λόγος Θήραν καὶ Θηρασίαν νήσους· τῷ ἀπειρῷ δὲ πλήθει τῶν ἀναδιδομένων λίθων ἀνά πᾶσαν κατεστορέσθαι τὴν ἐκείνη θάλασσαν, ἐνθένδε τε ἀφικέσθαι ἄχρις Ἀβύδου καὶ τῆς Ἀσιάτιδος παραθαλασσίου».

Ἰδίως δὲ περὶ τοῦ ἐν τῷ σημειώματι σεισμοῦ τοῦ 1650, ἐν σελ. 65 τοῦ συγγράμματος Α. Κορδέλλα «Ἡ Ἑλλὰς ἰξισταζομένη γεωλογικῶς καὶ ὄρυκτολογικῶς» ἀναφέρεται:

«Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1650 ἱκρηξίν βορειανατολικῶς τῆς Θήρας, καθ' ἣν ἐνεφανίσθη ἡ μετ' οὐ πολὺ ἐξαφανισθεῖσα νήσος Κολούμβου, ἀνεφυσήθησαν ἐκ τοῦ κρατῆρος οὐ μόνον μεγάλη πληθὺς κισσῆρεως καὶ μύδρων, ἀλλὰ καὶ πυκνὰ καὶ πνιγρὰ αἲρια. Πολλοὶ τῶν οἰκούντων ἰγγύτερον τοῦ ἀκρωτηρίου Κολούμβου ἀπώλοντο ἐξ ἀσφυξίας διὰ τῶν ἀσρίων τούτων καὶ ἰδίως τοῦ ὑδροθετωμένου αἵριου,

θόπολιν κατὰ μῆνα ἰούνιον καὶ εἶτα τὴν σωζούπολιν καὶ τὴν ἐν τῷ μεγάλῳ νησίῳ μονὴν τοῦ προδρόμου δέσαντες καὶ τοὺς καλογήρους τῆς μονῆς ἀπειθίσθησαν μετ' αὐτῶν εἰς σωζούπολιν καὶ αἰχμαλωτίσαντες πολλοὺς μετέβησαν μετ' αὐτῶν εἰς τὰ περίξ χωρία τὰ ὅποια ἐληλάττησαν μεταξύ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ χωρίον ἄγιος νικόλαος εἰς τὴν ἀπέναντι ζηρὰν τῆς θαλασσοκράς, πάλιν δὲ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν σκάλαν τῆς σωζουπόλεως ὅπου ἦτον ἡ ἐκκλησία καὶ ἐπῆραν ὁ τι κῆραν ἐκεῖ, ἀναχωρήσαντες δὲ μεταξύ σωζουπόλεως καὶ μεσημβρίας ἐκ τρικυμίας ἀνετράπησαν τὰ πλοιάρια καὶ ἐπνίγησαν οἱ ἐν αὐτοῖς ἐκτὸς ἐνὸς πλοαρίου, τὸ ὅποιον κατέρυγεν εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ αἴμου ζηρὰν.

Ἐκ τῶν σημειώσεων καλλινίκου ἱερομονάχου βατοπεδινού, γαθακάηλ ἀκτεσφύλαξ καὶ νέος κτήτωρ πωθ' (1802)).

Ἄριθ. 526 στ 25 μπλαθρόνυφη. Ἐάν παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἐπιγραφικὸν τοῦτο χάραγμα ἐγένετο πρὸς διαιώνισιν τῆς μνήμης τῆς θανούσης Ἀγορίτσας μόνον καὶ μόνον διότι αὕτη ἦτο νεόνυμφος τις, τότε δὲν εἶνε παράτολμον ἰάν παραδεχθῶμεν ὡς πρῶτον τῆς λέξεως συστατικὸν τὴν σλαυικὴν λέξιν *mlad*=νέος, ἐξ ἧς *mladozenets* ὁ νεόνυμφος.

Ἄριθ. 541 στ 6. ὅπου ζάρα, ἀναγνωστίον: ὅπου ἡ τσάρα= ἡ χώρα τῆς Ῥουμανίας, ἐξ οὗ καὶ τσαρᾶνος ὁ Ῥουμᾶνος χωρικός.